Te Tāhuhu o te Mātauranga
Ministry of Education

Te Rito – Te tiaki mōhiohio ākonga

Te Kāwanatanga o Aotearoa
New Zealand Government

Ngā ihirangi

He Whakamārama 2
Mō te aha tēnei tuhinga? 2
He aha te raru? 2
Ka pēhea tā mātou whakatika? 2
He aha ngā momo kupu i whakamahia? 2
He aha a Te Rito? 3
Mā wai a Te Rito? 3
He aha ngā mōhiohio ka puritia, ka whakamahia ki Te Rito? 3
Ka pēhea te mahi a Te Rito? 4
He aha ngā mea pea kāore a Te Rito e whai pānga? 4
He aha ngā mahi kāore e kitea? 4
He aha te tūmataiti? 5
He aha i hira ai te tūmataiti? 5
He aha te mōhiohio whaiaro? 5
He aha te Ture Tūmataiti 2020? 5
He aha Ngā Mātāpono Tūmataiti? 5
I pēhea tā mātou titiro mēnā kei te tiakina te tūmataiti? 6
He aha te Aromatawai Pānga Tūmataiti? 6
He aha kei roto i te PIA? 6
He aha te Rōpū Kaitiakitanga Raraunga o Te Rito? 6
He aha te Age-Appropriate Design Code? 7
He aha te Kaupapahere Tiaki Raraunga me ngā Kaiwhakamahi (DPUP) a te Kāwanatanga? 7
Ka pēhea tā Te Rito whakahaere i ngā tūraru tūmataiti? 8
Ka pēhea te whiriwhiri i te nui o te tūraru? 8
He aha ngā whakahaere matua a Te Rito mō ngā tūraru? 9
He aha ngā whakahaere mō ngā tūraru wawaenga? 9
Ka pēhea tā Te Rito aukati i ngā rōpū me ngā tāngata āheinga-kore? 10
Ka pēhea te kura ki te tiaki i ngā kupumuna? 10
Me aha ngā kura i te wā ka toha mōhiohio rātou ki ētahi atu kura? 10
Me pēhea te whakarite kei te tika te wā e puritia ai e Te Rito ngā mōhiohio? 10
He aha ngā whakahaere mō ngā tūraru iti? 11
Ka pēhea tā Te Rito whakahaere tūraru whakatairanga, hoko raraunga rānei? 11
He aha ētahi atu mahi e whakaritea ana? 11

He Whakamārama

Ko te hiahia a Te Tāhuhu o te Mātauranga (te Tāhuhu) he mātua whakarite:

- kia tiakina te tūmataititanga o te katoa
- kia tiakina ngā mōhiohio matihiko a te katoa.

Kei te hiahia hoki a Te Tāhuhu ki te āwhina i ngā kura me ngā ākonga ki te whakahaere mōhiohio, inakoa i te wā ka haere te ākonga ki kura kē.

Mō te aha tēnei tuhinga?

He wāhanga tēnei o ngā mōhiohio mā ngā ākonga, ngā mātua, ngā kaiako me ētahi atu rōpū whai pānga, nā Te Tāhuhu, hei āwhina kia mārama rātou ki te āhua o te tiaki a Te Rito i ngā mōhiohio ākonga. I tēnei tuhinga ka kōrerotia:

- he aha a Te Rito, ā, he aha āna mahi
- he aha te mōhiohio whaiaro
- te āhua o te pānga o te Ture Tūmataiti
- he aha te Aromatawai Pānga Tūmataiti (PIA)
- ngā kōrero o te PIA a Te Tāhuhu mō Te Rito
- te āhua o te tiaki a Te Tāhuhu i ngā mōhiohio ākonga.

He aha te raru?

I te wā ka haere te ākonga ki kura kē, he uaua pea mā ngā kaiako me ngā kaimahi te rapu mōhiohio mō te ākonga hei tautoko i ngā mahi ako.

He nui ngā mōhiohio hei tuku mā ngā mātua me te whānau i te wā ka haere te tamaiti ki kura kē. He nui te wā, me te mahi ki te neke i ngā mōhiohio mai i tētahi kura ki tētahi atu. He wā anō tē aro te tangata ki ngā take haumaru me te tūmataiti.

Ka pēhea tā mātou whakatika?

Ka whakaratoa e Te Tāhuhu a Te Rito hei whakamāmā i ēnei mahi. Ka toha te Pūnaha Whakahaere Ākonga (SMS) a te kura i ētahi mōhiohio ki a Te Rito.

Kia tīmata tētahi ākonga ki tētahi kura hou, ka taea e ngā kaimahi te āhei atu ki ngā mōhiohio o te ākonga ki Te Rito. Kātahi ka tukua e te SMS o te kura hou ngā whakahoutanga mōhiohio ākonga ki Te Rito, mō te wā ka noho te ākonga ki taua kura. Kia wehe te ākonga i te kura, ka motu te āheinga o te kura me ngā kaimahi ki ngā mōhiohio ākonga kei Te Rito.

He aha ngā momo kupu i whakamahia?

Kia māmā te reo o tēnei tuhinga, ko ngā kupu i whakamahia ko 'kura' me 'ākonga'. Ka wātea tētahi putanga reo Māori o tēnei tuhinga i te wāhanga Tūmataiti o te paetukutuku o Te Rito ā tōna wā.

He aha a Te Rito?

He taupānga a Te Rito e pupuri ana i ngā mōhiohio ākonga, kaimahi hoki. Ko te mātāpono matua o Te Rito ko te tiaki, me te hāpai i te mana o te tamaiti me tō rātou whānau. Ko tā Te Rito:

- he here i te whakaurunga ki ngā mōhiohio ākonga e ai ki te tūnga o te tangata i te ao o te ākonga
- ka āta whakaputaina kia uru mai ētahi atu kura, kaiwhakamahi me ngā taumahi
- he hoahoa-tahi, mana whakahaere-tahi, whakarato-tahi me te rāngai mātauranga, mā ngā rōpū o Ngā Rau Whakatupu (he kōrero anō mō ngā rōpū kei About Te Rito | Te Rito).

Mā wai a Te Rito?

He koreutu te tuku a Te Tāhuhu o te Mātauranga i a Te Rito ki ngā kura. Ka whakaratoa a Te Rito e Edsby, he umanga ā-ao o ngā ratonga mātauranga.

Ka āta whakaputaina a Te Rito. Ko te putanga tuatahi, ka uru ngā kaimahi kura, me ngā taumahi māmā, ki ētahi kura. Ā tōna wā:

- ka āhei ngā kura ki te whakauru ki Te Rito
- ka nui ake ngā taumahi
- ka āhei ngā ākonga, ngā mātua me ngā whānau ki te whakamahi i a Te Rito.

He aha ngā mōhiohio ka puritia, ka whakamahia ki Te Rito?

Ka puritia, ka whakamahia e Te Rito ngā mōhiohio 'haurongo' **o te katoa.** Pēnei i ngā ingoa, ngā īmēra, ngā whakaahua kāhua me te tūranga hoki o te kaiwhakamahi (mēnā he kaiako, ākonga, mātua rānei). Ka puritia hoki ngā mōhiohio 'whakamahi', pēnei i te wā takiuru.

Ka puritia, ka whakamahia hoki e Te Rito tō ngā **ākonga**:

- mōhiohio whakauru, aromatawai, ta taenga mai, mahi ako
- mōhiohio haurongo tāpiri, pēnei i te rā whānau, te whakaahua kura, te Tau Ākonga ā-Motu (NSN), ngā mōhiohio hauora rānei ka hiahiatia e te kura, pēnei i ngā pāwera kai
- mōhiohio 'tauawhi' (tauawhi ākonga), pēnei i ngā mahere mātauranga takitahi, ngā mōhiohio tautoko akoranga me ngā mōhiohio rongoā e pā ana ki te taetaetanga, ki ngā matea ako rānei.

Ka puritia, ka whakamahia hoki e Te Rito ngā āmiki o ngā tūranga kaiako o ngā **kaimahi**, pēnei i ā rātou akoranga.

Ko ngā panoni ki te pupuri me te whakamahi a Te Rito i ngā mōhiohio, ka tāpiritia ki te pae Tauākī tūmataiti | Te Rito.

Ka pēhea te mahi a Te Rito?

Ka kohia e ngā kura he mōhiohio mō ngā ākonga:

- i te whakaurunga (tōmua rānei) ki tētahi kura
- i te wā kei te kura te ākonga.

Ka puritia e ngā kura ēnei kōrero ki te Pūnaha Whakahaere Ākonga (SMS). Ko ētahi ka puritia e ngā taupānga a te Tāhuhu pēnei i a ENROL (taupānga whakauru) me e-asTTle (ētahi aromatawai). Ka tukua e te SMS me ētahi taupānga Tāhuhu ngā kōrero ka kohia, ki Te Rito.

Ka whakarite a Te Rito kia uru anake te tangata ki ngā mōhiohio e tika ana ki te tautoko i te ākonga. Arā, ka rerekē te āheinga o te tumuaki, kaiako, ākonga, mātua me te whānau ki ngā kōrero. Ka āhei anake ngā kaimahi ki ngā mōhiohio kei Te Rito i te whakaurunga o te ākonga ki taua kura. Ka āhei anake ngā kaiako ki ngā mōhiohio o ngā ākonga o ō rātou ake akomanga.

He aha ngā mea pea kāore a Te Rito e whai pānga?

Ka noho ōrite ēnei mea ina whakamahia e Te Rito:

- te āhua o te whakauru a te ākonga ki tētahi kura (me ngā mōhiohio ka kohia)
- te whakamahi a te kura i ēnei mōhiohio
- he aha ngā mōhiohio ka tukua ki Te Tāhuhu
- ngā haepapa o te kura i raro i te Ture Tūmataiti.

He aha ngā mahi kāore e kitea?

Anei te āhua o te rere o ngā mōhiohio ki ngā pūnaha rerekē kei Figure 1 .

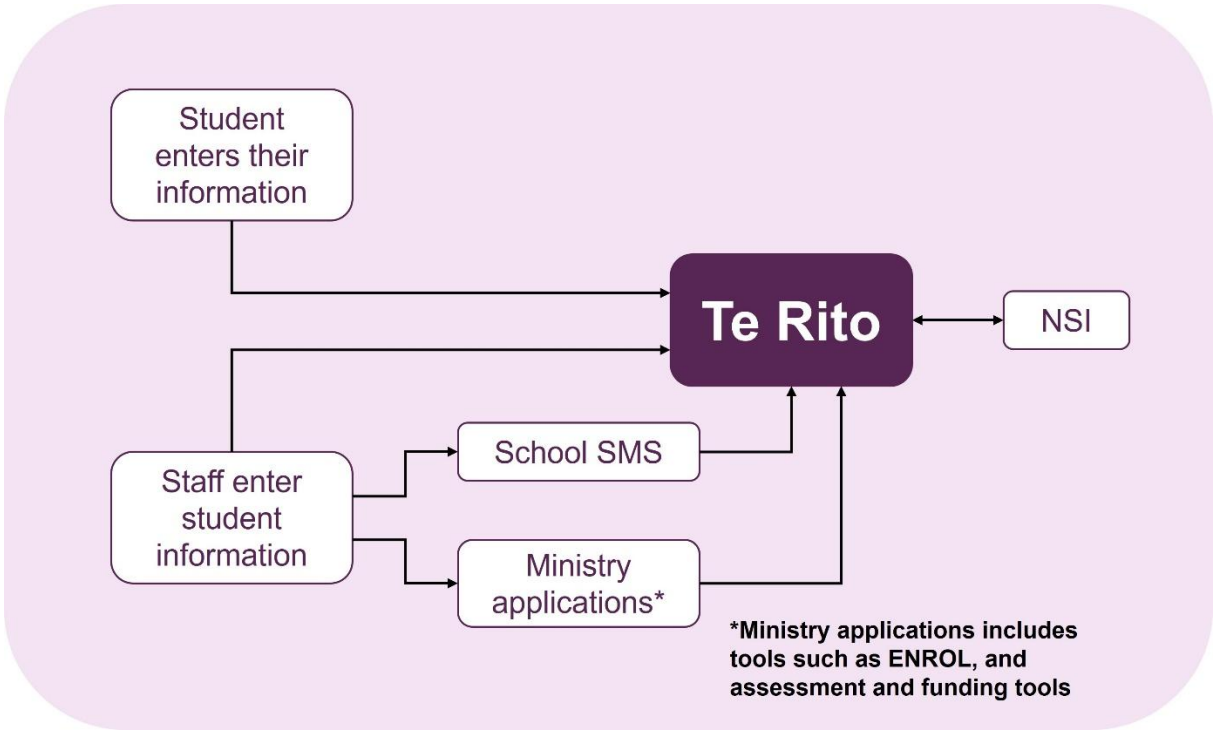

Figure 1: Rerenga mōhiohio ki Te Rito

He aha te tūmataiti?

He aha i hira ai te tūmataiti?

Ki te kī mātou 'tūmataiti' he kupu tēnei mō te tiaki i ngā mōhiohio whaiaro o te tangata.

I Aotearoa, ko te tikanga matua o te tiaki i ngā mōhiohio whaiaro, ko te ū ki ngā tohutohu o te Ture Tūmataiti 2020.

He aha te mōhiohio whaiaro?

Ko te mōhiohio whaiaro, ngā kōrero mōu ake. He mōhiohio whaiaro tonu ngā kōrero ahakoa kāore tō ingoa i runga. Tērā pea ko ngā nama waea, tō wāhi noho, ingoa kēmu rānei.

He aha te Ture Tūmataiti 2020?

Ko tā te Ture Tūmataiti 2020 he whāki ki te tangata me ngā rōpū ngā tikanga kohi, pupuri, whakamahi, toha hoki i ngā mōhiohio whaiaro.

Ko tāna he whakarite:

- kia mōhio koe mēnā kei te kohia ō mōhiohio
- kia tika te whakamahi me te toha i ō mōhiohio
- kia haumaru te pupuri i ō mōhiohio
- kia āhei koe ki ō ake mōhiohio.

Ka taea he kōrero anō mō te Ture Tūmataiti 2020 me te tiaki pai i ō mōhiohio whaiaro ki ēnei hononga:

- Te Mana Mātāpono Matatapu
- Tā Netsafe OWLS (whakamārama mā te tamariki)
- Hector’s World (rauemi mā ngā kura tuatahi).

He aha Ngā Mātāpono Tūmataiti?

Tekau mā toru ngā mātāpono o te Ture Tūmataiti, me ngā aratohu tauwhāiti. Ko ngā mātāpono tūmataiti e whai pānga nui ana ki a Te Rito ko:

- Mātāpono 1 - Te pūtake o te kohinga
- Mātapono 3 - Ngā kōrero ki te tangata mō te kohinga
- Mātāpono 5 - Te rokiroki me te haumarutanga
- Mātāpono 8 - Te tika
- Mātāpono 10 - Te whakamahi i ngā mōhiohio whaiaro
- Mātapono 11 - Te whāki mōhiohio whaiaro.

I pēhea tā mātou titiro mēnā kei te tiakina te tūmataiti?

I hoahoatia a Te Rito kia mātua tiakina ngā mōhiohio whaiaro o ngā ākonga, ā, kia kite anake te tangata i ngā mōhiohio e tika ana ki te tautoko i te ākonga.

Kia tika ai te mahi o Te Rito, i whakarite mātou kia tīaroaro a Te Rito ki te Ture Tūmataiti me ōna mātāpono mā te whiu pātai pēnei:

- he aha ngā whakamahinga o ngā mōhiohio o Te Rito?
- ka haumaru te toha a Te Rito i ngā mōhiohio?
- ka mōkito anō te nui o ngā mōhiohio ka tohaina?
- ka āhei anake te tangata ki ngā mōhiohio ākonga e tika ana?
- ka taea e ia ākonga te kite i ō rātou ake mōhiohio, hāunga ō ētahi atu?

I whakautua e mātou ēnei pātai me ētahi atu, mā te whakaoti i te Aromatawai Pānga Tūmataiti i raro.

He aha te Aromatawai Pānga Tūmataiti?

Ko tā te Aromatawai Pānga Tūmataiti (PIA) he whiriwhiri i ngā tūraru tūmataiti me ngā tikanga whakaiti.

I te whakaritenga o te PIA mō Te Rito, i kōrero mātou ki te Āpiha Tūmatanui Matua a te Kāwanatanga me te Mana Mātāpono Matatapu.

He aha kei roto i te PIA?

I tiro te PIA o Te Rito ki ngā tūraru e pā ana ki:

- te toha mōhiohio kei ngā pūnaha a Te Tāhuhu me ngā Pūnaha Whakahaere Kura (SMS) ki Te Rito
- te tikanga o te whakamahinga o Te Rito e ngā kura me ngā kaiwhakamahi o ngā mōhiohio o Te Rito.

Hei te PIA, i whakarite mātou kia tutuki i te PIA ngā herenga o te Ture Tūmataiti, me:

- te whakarite i te Rōpū Kaitiakitanga Raraunga o Te Rito (kei raro)
- te arotake i ngā PIA o Te Rito i mua, me ngā herenga
- te mahi me ngā Rōpū o Ngā Rau Whakatupu (he kōrero anō mō ngā rōpū kei Hoahoa-tahi e ārahina ana e te Rāngai | Te Rito)
- te titiro i ngā tātari matatapu motuhake o Edsby e te US Common Sense Privacy Programme Edsby – Privacy Evaluation (commonsense.org)
- te whakataurite i a Te Rito ki te:
  - hōtaka o Safer Technology for Schools (ST4S)
  - te Age-Appropriate Design Code (AADC) a te UK Information Commissioners Office (ICO) (kei raro)
  - Te Kaupapahere Tiaki Raraunga me ngā Kaiwhakamahi (DPUP) a te Kāwana.

He aha te Rōpū Kaitiakitanga Raraunga o Te Rito?

He rōpū motuhake te Rōpū Kaitiakitanga Raraunga o Te Rito. Ka auau te arotake i te whakamahinga o Te Rito i ngā mōhiohio ākonga. E wātea ana he kōrero anō mō tēnei rōpu ki konei.

He aha te Age-Appropriate Design Code?

He mea whakarite te Age-Appropriate Design Code i Ingarangi (UK) kia tiakina ngā mōhiohio matihiko o ngā tamariki e ngā ratonga tuihono. Kei te whakaritea he tikanga pēnei i Ūropi me ētahi rohe o Amerika.

E wātea ana ētahi kōrero anō mo te tikanga o UK i konei - Whakataki ki te AADC.

He aha te Kaupapahere Tiaki Raraunga me ngā Kaiwhakamahi (DPUP) a te Kāwanatanga?

E whai ana te Kaupapahere Tiaki Raraunga me ngā Kaiwhakamahi (DPUP) a te Kāwanatanga ki te whakapiki i te pono me te hāpai i ngā tikanga raraunga e aro ana ki te oranga o te tangata.

He kōrero anō mō DPUP kei He kōrero mō DPUP.

Ka pēhea tā Te Rito whakahaere i ngā tūraru tūmataiti?

Ko ngā mahi matua o te whakahaere tūraru ki a Te Rito, he:

1. ~~T~~autohu i ngā tūraru ki a Te Rito.
2. ~~W~~hakatau i te nui o te tūraru (ngā 'kaupae tūraru' - kei tētahi atu wāhanga).
3. ~~W~~hiriwhiri i ngā mahi hei whakaiti, whakahaere rānei i te tūraru (ngā 'whakahaere').
4. ~~W~~hakaū i ngā whakahaere.
5. ~~H~~opu i te kaupae tūraru i muri i ngā whakahaere (ngā 'toenga tūraru').

Ka pēhea te whiriwhiri i te nui o te tūraru?

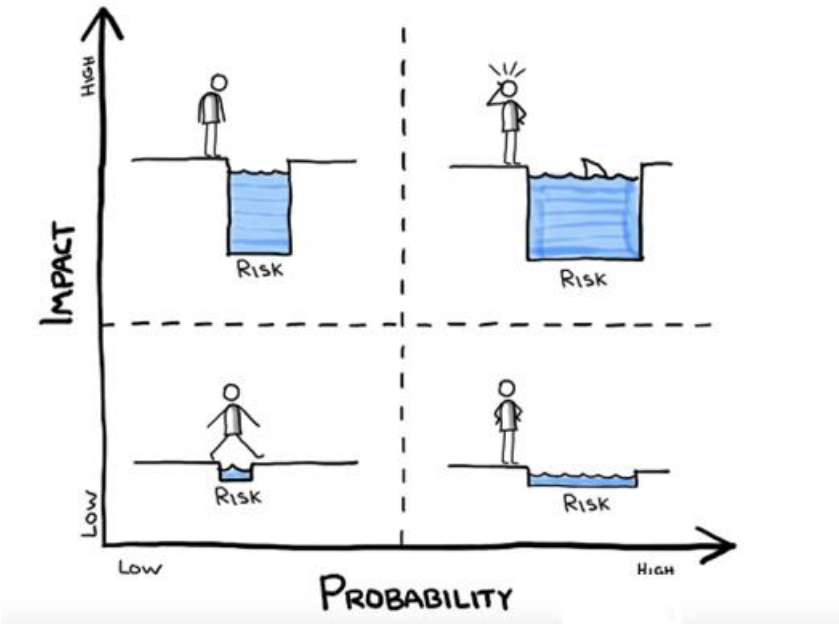
Ka whakamahia ngā kaupae tūraru ki te whakaahua i te nui o te tūraru. Ka poua ngā kaupae tūraru:

- te tūpono tatūtanga o taua tūraru
- te nui o te taihara ka hua ake.

Ka taea te whakaiti i te tūraru mā te:

- whakaiti i te tūponotanga
- whakaiti i te taihara o taua tūraru.

Anei tētahi whakaahua o te hanumitanga o te tūponotanga me te taihara, e hua ai ngā kaupae tūraru rerekē:

Mahere 2: Ngā tauira o ngā kaupae tūraru

Mātāpuna: Crashoverride ki Twitter 2018.

Ka wehewehea e te PIA ngā tūraru ki ngā kaupae teitei, wawaenga, iti hoki. Kāore he toenga tūraru teitei a Te Rito, e 3 ngā tūraru wawaenga, ā, 15 ngā tūraru iti. He rāpopoto o ngā tūraru kei Tūtohi 1 o te Wāhanga 4 o te PIA 'Rāpopoto o ngā kitenga'.

He aha ngā whakahaere matua a Te Rito mō ngā tūraru?

Ka whakatatūhia a Te Rito me ētahi whakahaere ki te whakahaere i ngā tūraru maha. Ko ētahi whakahaere motuhake kei Te Rito ko te:

- hoahoa i a Te Rito ki te tiaki i te tūmataititanga
- whakarite kia puritia haumarutia e Te Rito ngā raraunga katoa i te wā e rokirokitia ana, e tohaina ana hoki
- whakarite kia ū a Te Rito ki te paerewa ā-ao ‘ISO 27001 Tūwhita mōhiohio, tūwhita ipurangi me ngā whakamaru tūmataiti’
- here i te āhei ki ngā mōhiohio ā-tūranga (ākonga, kaiako, mātua, whānau) a te tangata (ngā 'whakahaere ā-tūranga', te RBAC rānei)
- arotake i ngā tūraru, me ngā hihira a te tangata nō waho o te Tāhuhu ('whakaū motuhake')
- whakamātau haere, te aroturuki me te tuku pūrongo
- whakarite kia tika te momo raraunga ka tāurua ki ngā āpure ('hāpono tāuru raraunga'); hei tauira, me pū, me tohutō, me pakini anake rānei ngā ingoa.

Ka whakarato hoki ētahi whakahaere whānui mā te tuku tohutohu pēnei i te:

- whakarato whakangungu, tohutohu hoki ki ngā kaimahi kura
- whakarite kia mārama ngā kaiwhakamahi ki ō rātou haepapa kei te Tauākī Tūmataiti | Te Rito, Tikanga Whakamahi | Te Rito me ētahi atu tohutohu.

He aha ngā whakahaere mō ngā tūraru wawaenga?

Tāpiri ake ki ngā whakahaere o ngā tūraru tūmataiti maha a Te Rito, arā atu ngā whakahaere mō ētahi tūraru motuhake. Ko ētahi o ngā mea kaupae wawaenga ka kōrerotia i raro.

Ka pēhea tā Te Rito aukati i ngā rōpū me ngā tāngata āheinga-kore?

Nō ngā kura, te Tāhuhu me Edsby te haepapa kia āhei anake te hunga tika ki ngā mōhiohio kei runga o Te Rito.

E haepapa ana ngā kura ki te tūtohu kaiwhakamahi ki ngā tūranga kei Te Rito, me te tango i ngā tūranga i te wā e tika ana (arā, ina wehe te kaiako ki kura kē).

E haepapa ana te Tāhuhu me Edsby ki te aukati i te hunga āheinga-kore mai i ngā mōhiohio whaiaro, mā te:

- here i te āheinga o te kaiwhakamahi ki ngā mōhiohio ākonga tauwhāiti e tika ana hei tautoko i te ākonga, i runga anō i tana tūranga
- whakamātau me te hihira i ngā kaiwhakamahi, mēnā ka kitea ngā mōhiohio tika, e ai ki tō rātou tūranga
- he tango aunoa i te āheinga kaiako ki ngā mōhiohio o Te Rito ina whakaatu te SMS a te kura me te takiuru a te kaiako (arā, te ESL) kua wehe kē ia i taua kura
- whakamahi whakahaere motuhake hei whakaiti i te tohanga hē.

Ka pēhea te kura ki te tiaki i ngā kupumuna?

Nō te kura te haepapa ki te whakarite:

- kua tika te whakarite i ngā tukanga kupumuna
- kia mōhio ngā kaiako me ngā ākonga ki te tikanga kōwhiri kupumuna pakari, me te tiaki i aua kupumuna kia haumaru.

He mōhiohio anō kei ēnei hononga mō te:

- whakahaere tūwhita i ngā kupumuna (mā ngā upoko IT me ngā tumuaki)
- hanga kupumuna pakari (mā ngā kaimahi me ngā ākonga).

Me aha ngā kura i te wā ka toha mōhiohio rātou ki ētahi atu kura?

Ka taea e ngā kura te toha mōhiohio mā Te Rito ki ētahi atu kura mō te ākonga mēnā:

- ka haere ki kura kē
- ka whakauru ki ētahi kura e rua, nui ake rānei.

Me whakaatu ngā puka whakauru me ngā tauākī tūmataiti ki ngā ākonga me ētahi atu kaiwhakamahi i te wā ka tohaina he mōhiohio ki ētahi atu kura, mā Te Rito.

Me pēhea te whakarite kei te tika te wā e puritia ai e Te Rito ngā mōhiohio?

Kua whakaritea a Te Rito kia puritia ngā mōhiohio i runga anō i ngā herenga o te New Zealand's Public Records Act 2005. He mōhiohio anō e wātea ana ki Te whakapūranga me te porowhiu i ngā mauhanga kura.

Ko te tikanga o tēnei, ka puritia e Te Rito ngā mōhiohio mō te whitu tau i muri i te wehenga o te ākonga i te kura. Ka pūruatia hoki e Te Rito ngā raraunga ākonga i ia tau, me te pupuri i te pūrua mō te whitu tau.

Hei tauira, ka tangohia ngā mōhiohio o te ākonga ka wehe i te kura i te 18 tau te pakeke, i te pūnaha mataora o Te Rito i tōna ekenga ki te 25 tau. Ka tangohia ngā mōhiohio i te pūnaha pūrua ina 32 tau te pakeke.

He aha ngā whakahaere mō ngā tūraru iti?

He tūraru iti tā Te Rito me whai whakahaere, pēnei i te whakarite:

- mēnā ka tāpirihia he taumahi hou, he rōpū kaiwhakamahi hou rānei, ka tautohua ngā tūraru hou me te whakarite i ngā whakahaere tika
- e kore a Te Rito e kohi i ngā mōhiohio whaiaro kāore i te hiahiatia.

Kitea kētia ai ētahi tūraru tūmataiti iti i roto i ētahi kura me ngā kaiwhakarato. Me whakarite ngā kura me ngā kaiwhakarato:

- kia tika te whakamahinga me te tohanga o ngā mōhiohio whaiaro
- kia āta whakamāramatia ngā take tūmataiti me te mōhiohio whaiaro ki ngā ākonga, te whānau me ngā mātua
- kia eke ngā herenga tūmataiti i ngā tono mātauranga ka kohi, ka whakamahi rānei i ngā mōhiohio whaiaro, otirā me kaupapa mātauranga, me te rapu whakaaetanga.

Ko tētahi tūraru iti hou ki ngā kura i te wā ka takiuru ki Te Rito, me whakarite:

- kia whiwhi ngā ākonga, mātua me te whānau i ngā mōhiohio tika mō Te Rito.

Ka āwhina te Tāhuhu o te Mātauranga i ngā kura ki te whakahaere i ēnei tūraru mā te tuku āwhina me ngā tohutohu.

Ka pēhea tā Te Rito whakahaere tūraru whakatairanga, hoko raraunga rānei?

Ka whakahaere a Te Rito i ngā tūraru whakatairanga, hoko raraunga rānei, mā te aukati i ngā mea e rua. Ko te momo whakatatū i a Te Rito:

- kia kore e taea e Te Rito te tuku whakatairanga ki ngā kaiwhakamahi (hāunga ngā kaupapa ā-kura)
- kia kore e hokona, tohaina rānei ngā mōhiohio kei Te Rito ki tētahi atu rōpū, umanga rānei
- kia kore e hangaia he kāhua, kia kore hoki e kohia ngā raraunga tūwāhi.

He aha ētahi atu mahi e whakaritea ana?

I ā mātou e whakaputa ana i a Te Rito ki ētahi atu kura me ngā taumahi hoki, ka arotake, ka whiu pātai hoki mō Te Rito, arā:

- kei te herea tonutia ngā mōhiohio kei Te Rito ki ngā mea e hiahiatia ana?
- he roa rawa te pupuri a Te Rito i ngā mōhiohio?
- kei te tika anō te tuku āheinga ki ngā mōhiohio ki ngā tūranga?
- me whai whakahaere motuhake anō a Te Rito hei whakahaere i ngā tūraru tūwhita ipurangi?

Ka tāpiri kōrero hoki mātou ki ngā aratohu mārama mā ngā ākonga me ētahi atu.

Te Tāhuhu o
te Mātauranga
Ministry of Education

We **shape** an **education** system that delivers
equitable and **excellent outcomes**

He mea **tārai** e mātou te **mātauranga**
kia **rangatira** ai, kia **mana taurite** ai ōna **huanga**

education.govt.nz

Te Kāwanatanga o Aotearoa
New Zealand Government